

A)

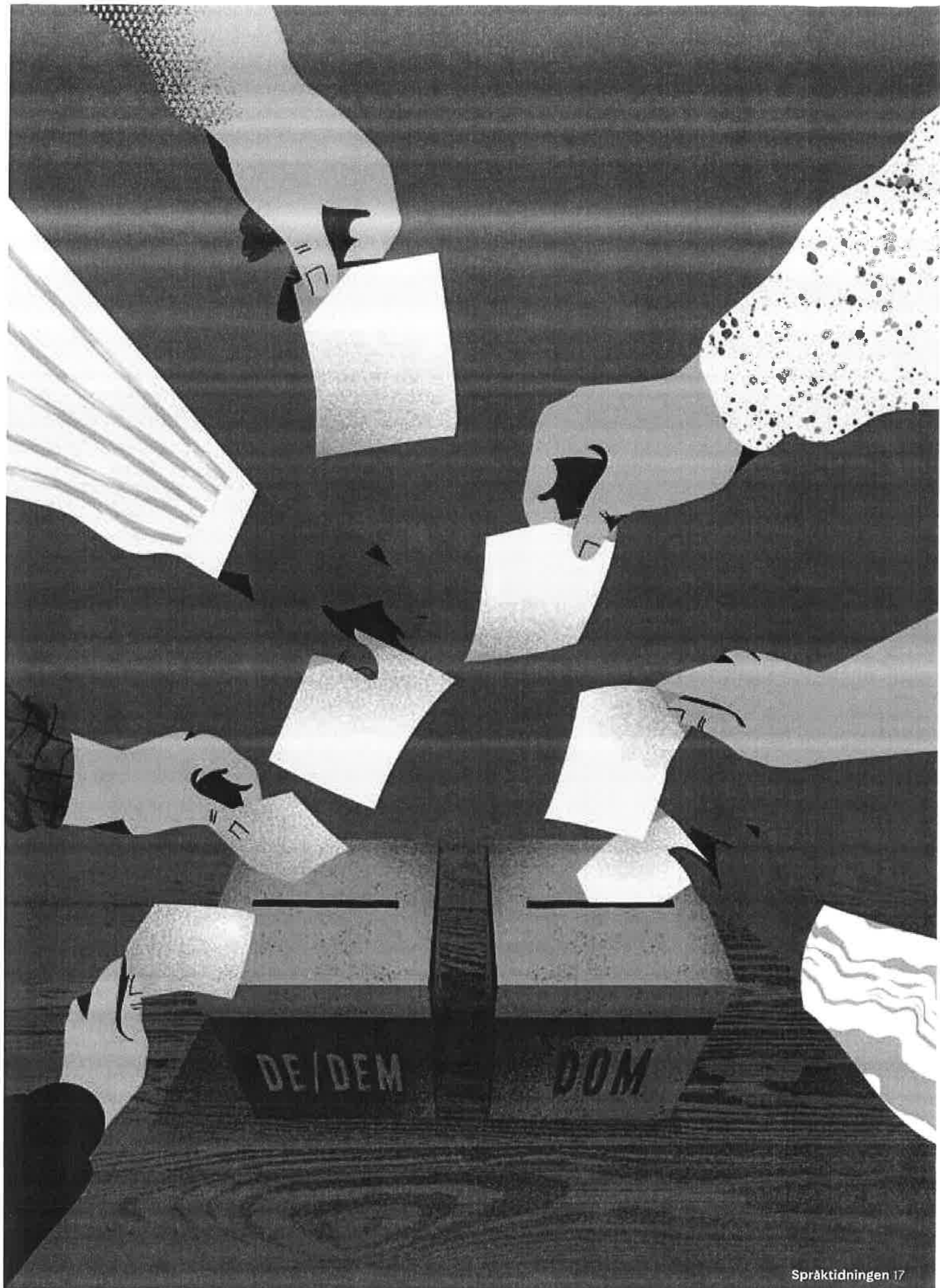
Från ynkedom till finrummet

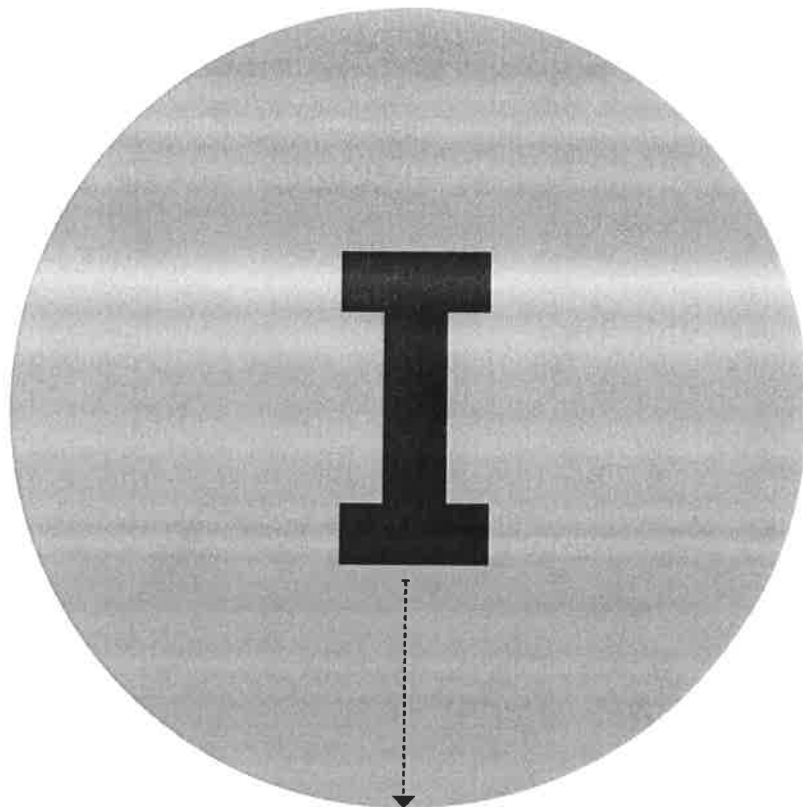
Av ANDERS SVENSSON

Illustration GUSTAF ÖHRNELL HJALMARS

Frågan om en
dom-reform
delar svenskarna.
Det här är berättelsen
om en av vår tids
största språkliga
stridsfrågor.

MER ÄN 70 ÅR har en *dom*-reform i svenskan varit en lika omstridd som infekterad språkriktighetsfråga. För vissa är en övergång till *dom* ett sätt att värna och vårda svenskan. För andra är tanken på att överge *de* och *dem* i skrift ett tecken på att språkets *dom(e)dag* närmar sig. Nu har debatten blossat upp igen – men med skillnaden att några av debattörerna själva har börjat skriva *dom* i stället för *de* och *dem*.

En övergång till *dom* i skriftspråket är i dag en fråga som delar svenskarna. 39 procent vill fortsätta skriva *de* och *dem* medan 26 procent är för en *dom*-reform. Och 31 procent är varken positivt eller negativt inställda till att gå över till *dom*. Det visar en opinionsundersökning som Novus utfört på uppdrag av Språktidningen.

– I stort kan man säga att svenskarna lutar mot ett nej till en *dom*-reform, säger Torbjörn Sjöström, vd för Novus.

Mest negativa är svenskar i åldern 18 till 29 år. Där säger hela 58 procent nej till en reform. Motståndet är minst bland svenskar som har fyllt 65 år. Där är det bara 26 procent som inte vill gå över till *dom* medan 28 procent är positiva till att överge *de* och *dem* i skriften – och det är endast i denna åldersgrupp som ja-sidan är starkare än nej-sidan.

– Jag blev först lite förvånad över resultatet men sedan

att talspråksformer som *dom* är framtiden och därför ha en mer positiv inställning, säger Susanna Karlsson, docent i nordiska språk vid Göteborgs universitet, som tillsammans med Lena Lind Palicki, lektor i svenska vid Stockholms universitet, har forskat bland annat om debatten om *de*, *dem* och *dom* från 1900-talets början och framåt.

Bland studenter – en grupp som domineras av unga vuxna – är det bara 9 procent som förespråkar en *dom*-reform. Bland arbetare är motsvarande siffra hela 31 procent.

– Många förändringar föds bland unga medan äldre brukar vara mer konservativa. Därför är det lite förvånande att många unga är så konservativa. Det kan bero på att *dom* nyss har lärt sig *de* och *dem* och har arbetat hårt för att förvärva den kunskapen, säger Lena Lind Palicki.

PRONOMEN BESKRIVS ofta som en ordklass där det inte händer särskilt mycket. Nyheterna bland personliga pronomen är få – men diskus-

”Äldre kan ha fått höra att talspråksformer som *dom* är framtiden”

började jag fundera på hur skoltiden kan ha sett ut för *dom* här grupperna. Har man gått ut skolan nyligen har man troligen fått veta att man måste kunna hantera *de* och *dem*. Äldre kan ha fått höra

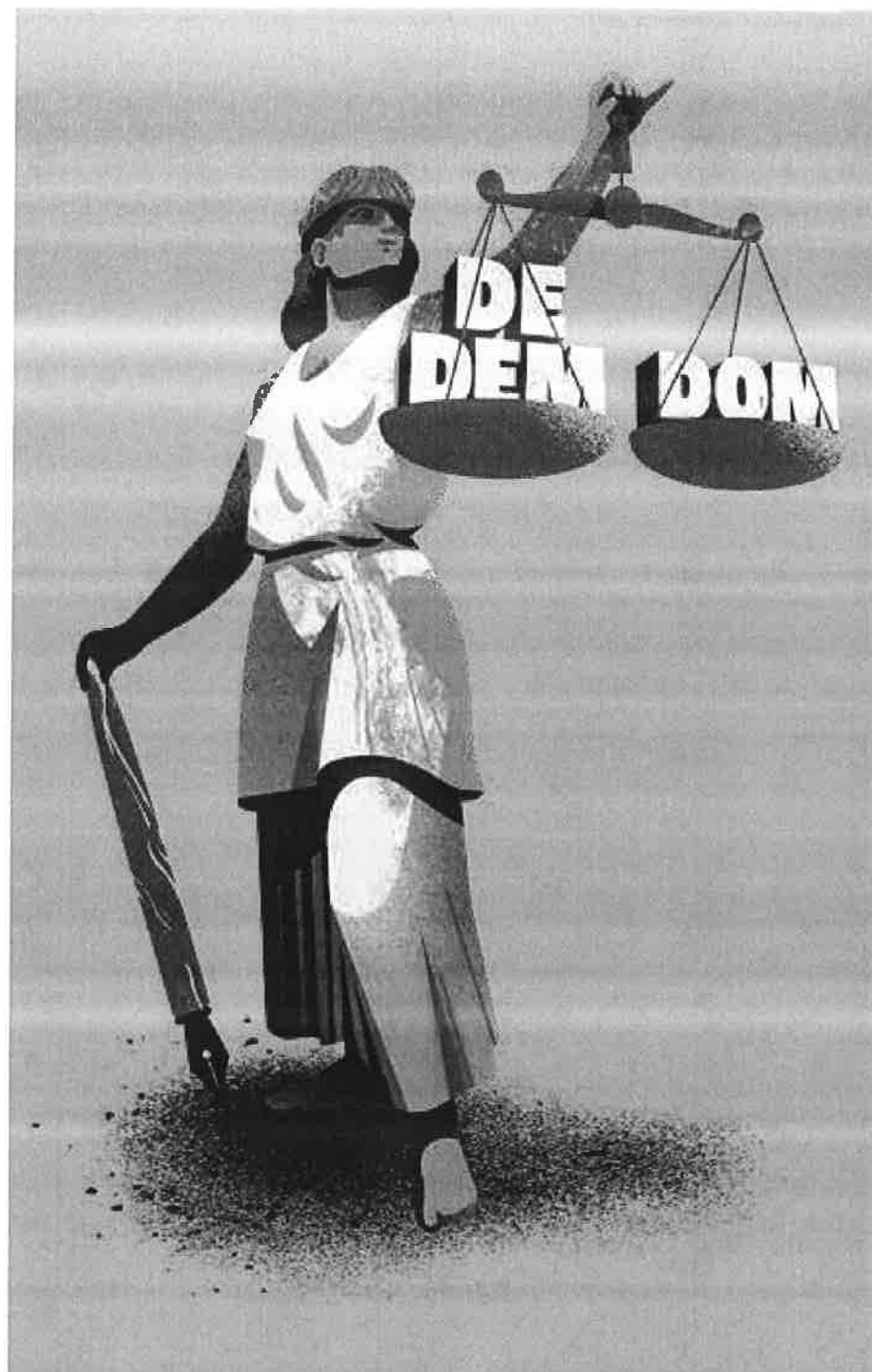
sionerna om nyanser och nykomlingar många och häftiga. Etableringen av *hen* som könsneutralt pronomen utlöste en hätsk debatt för tio år sedan. *Du*-reformen – som fick sitt genombrott på

1960-talet – gick hand i hand med utvecklingen mot ett samhälle som strävade efter att bli mer jämlikt, demokratiskt och inkluderande. Och att skriva *dom* i stället för *de* och *dem* har varit en stridsfråga i årtionden.

Objektsformen *dem* har i dialekter kunnat uttalas *dom* ända sedan fornsvenskans dagar. Föregångaren *þom* är belagd i skrift sedan tidigt 1300-tal. Och åtminstone sedan 1700-talet har även subjektsformen *de* ibland uttalats *dom*. I anteckningar från en föreläsning vid Uppsala universitet 1751 ironiserade en åhörare över en professor som sa "schå drog dām dit". Tönen signalerade att åhöraren inte ansåg att professorn talade vårdad svenska.

Den attityden skulle hålla i sig länge. Språkprofessorn Gustaf Cederschiöld tog 1897 upp olika uttalsvarianter i *Om svenskan som skriftspråk*, där han konstaterade att *de* uttalades *di* i många dialekter men "på vulgär stockholmska 'dām'". I *Framtidssvenska från 1917* förutspådde han en snar *di*-reform där *de* "i vardaglig stil ... bör skrivas *di*".

Gustaf Cederschiölds inställning var tidstypisk. I *Svenska Akademiens ordbok* beskrevs *de* 1910 som formen för "vårdad uppläsning, ofta i vårdadt tal" medan *di* var vanligt "i ledigt tal". *Dom* nämndes inte över huvud taget. Kanske var det en följd av att *dom* främst förknippades med lägre klasser i samhället. *Dom* skulle dock snart påbörja en resa uppåt på statusstegen vilket bidrog till en snabb etablering över hela landet.

Frågan om att fortsätta skriva *de* och *dem* eller att gå över till *dom* delar svenskarna.

Men det var inte bara i Stockholmsområdet som uttalet *dom* i stället för både *de* och *dem* blev allt vanligare. Språkforskaren Carl Ivar Ståhle spårade spridningen kring 1900 till bland annat Uppland, Dalarna och delar av Norrland, där även formen *dām* var utbredd.

Gösta Bergman, en annan språkforskare, gjorde 1942 en geografisk kartläggning av uttalet. Hans slutsats var att *di*

dominerade söder om en linje som kunde dras från Åmål i väster via Karlstad och Örebro till Nyköping i öster. Norr om denna linje var *dom* vanligast med undantag för Gotland och Västerbotten, där majoriteten föredrog *dem*. Han konstaterade dessutom att *dom* var på frammarsch även i södra →

Sverige eftersom det uttalet främst hördes hos unga.

En liknande analys gjorde språkvårdsgurun Erik Wellander i första upplagan av stilbibeln *Riktig svenska* från 1939. Han konstaterade att skriftens *de fingo dem*

som ett tecken på "det vårdade svenska talspråkets underkastelse". Han efterlyste ett *högspråk* och ett *lägspråk*, där *dom* möjligen kunde accepteras i informella sammanhang i hans "fäderneärvda tungomål". För att bli kvitt

Lagtexter är av tradition konservativa. Vid en allmän övergång till *dom* är det troligt att den dröjer länge i lagtext.

"Subjektsformen *di* anses mera vårdad än *dom*, som stöter mången"

motsvarades av *di/dom fick dom* i talet, där den senare varianten klassades som "rent dialektal": "Subjektsformen *di* anses mera vårdad än *dom*, som stöter mången, särskilt av den äldre generationen." Han pekade ut unga som drivande i förändringen.

ÄNDÅ VAR frammarschen inte tillräcklig för att *dom* skulle släppas in i värmen. Tidningarnas telegrambyrå, som sände nyheter i radio, vände sig 1954 till Nämnden för svensk språkvård för råd i uttalsfrågan. Svaret blev att *di* och *dom* var lämpliga när "talet flyter ledigt och okontrollerat" men att *de* och *dem* skulle användas vid uppläsningar av till exempel nyhetstelegram. Ingen annan variant var "fullt riksgiltig" medan *di* kunde klassas som "lantligt" och *dom* som "vulgärt".

En som motsatte sig denna utveckling var Nils Ahnlund, historiker och ledamot av Svenska Akademien. Han beskrev i Svenska Dagbladet 1951 utbredningen av *dom*

en "djup och störande dissonans mellan svenskt skriftspråk och bildat talspråk" uppmanade han radion att bannlysa uttalet *dom*. Genom att få radion att klamra sig fast vid *de* och *dem* hoppades han få språkbrukarna att tänka om och göra samma sak.

Så blev det inte. Allt oftare hördes *dom* i radion också i nyhetsuppläsningar. När tv-sändningarna började i Sverige 1956 fick *dom* ytterligare spridning eftersom många nyhetsuppläsare, programledare och journalister använde *dom*.

DEBATTEN OM EN *dom*-reform kulminerade på 1970-talet. Bertil Molde, chef för Nämnden för svensk språkvård, skrev 1971 att det var dags att sluta stämpla *dom* som ovårdad: "Formen *dom* används i talspråk i stället för både *de* och *dem* så mycket numera och av så många svenskar från olika landsdelar och från olika sociala miljöer och med alla sorters bildning och utbildning bakom sig att

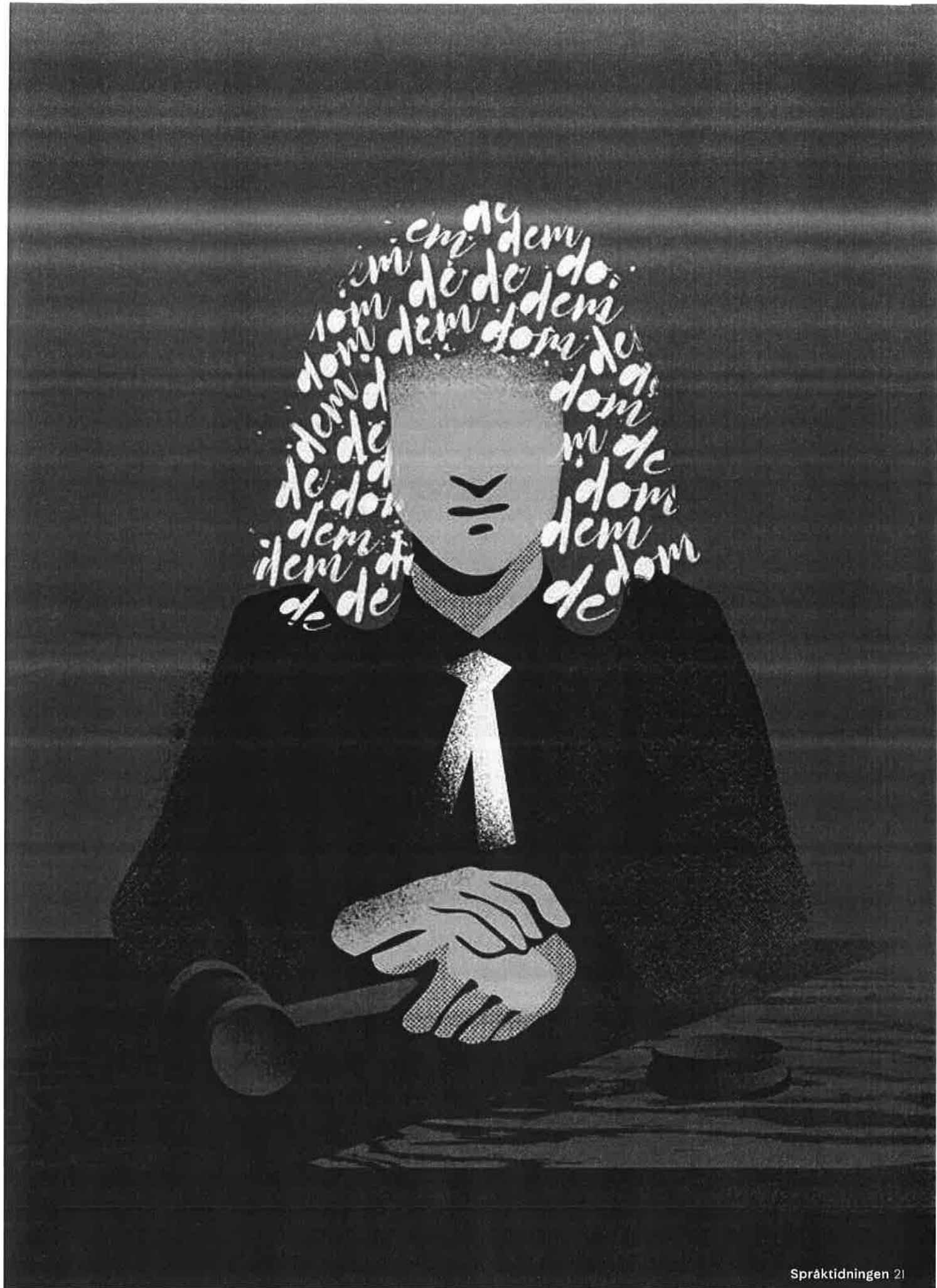
denna form *dom* måste anses tillhöra normalt svenskt talspråk."

Klättringen på den språkliga statusstegen hade alltså gått fort. Ingemar Ingers, dialektforskare vid Lunds universitet, skildrade 1971 hur *dom* inte bara trängde undan *di* i södra Sverige – utan beklagade sig också över "föreställningen att *dom* skulle låta finare och käckare än *di*". Inom loppet av några årtionden hade *di* förvandlats till mer entydigt lantligt samtidigt som *dom* hade frikopplats från associationerna till lägre samhällsskikt.

När uttalet *dom* var etablerat försköts tyngdpunkten i debatten. Hädanefter handlade den främst om synen på *dom* i skrift.

Erik Wellander knorrade visserligen i sista upplagan av *Riktig svenska* från 1973 över utvecklingen men noterade ändå att *dom* användes allt mer "även i sakprosa". Han upplevde också att "den yngre generation som i sitt tal använder *dom* i alla funktioner" fick allt svårare att göra rätt på *de* och *dem* i text. Därför gläntade han på dörren till en övergång till *dom* i skrift: "Det kan sättas i fråga om icke i dylika fall talspråkets *dom* är att föredra även i sakprosa."

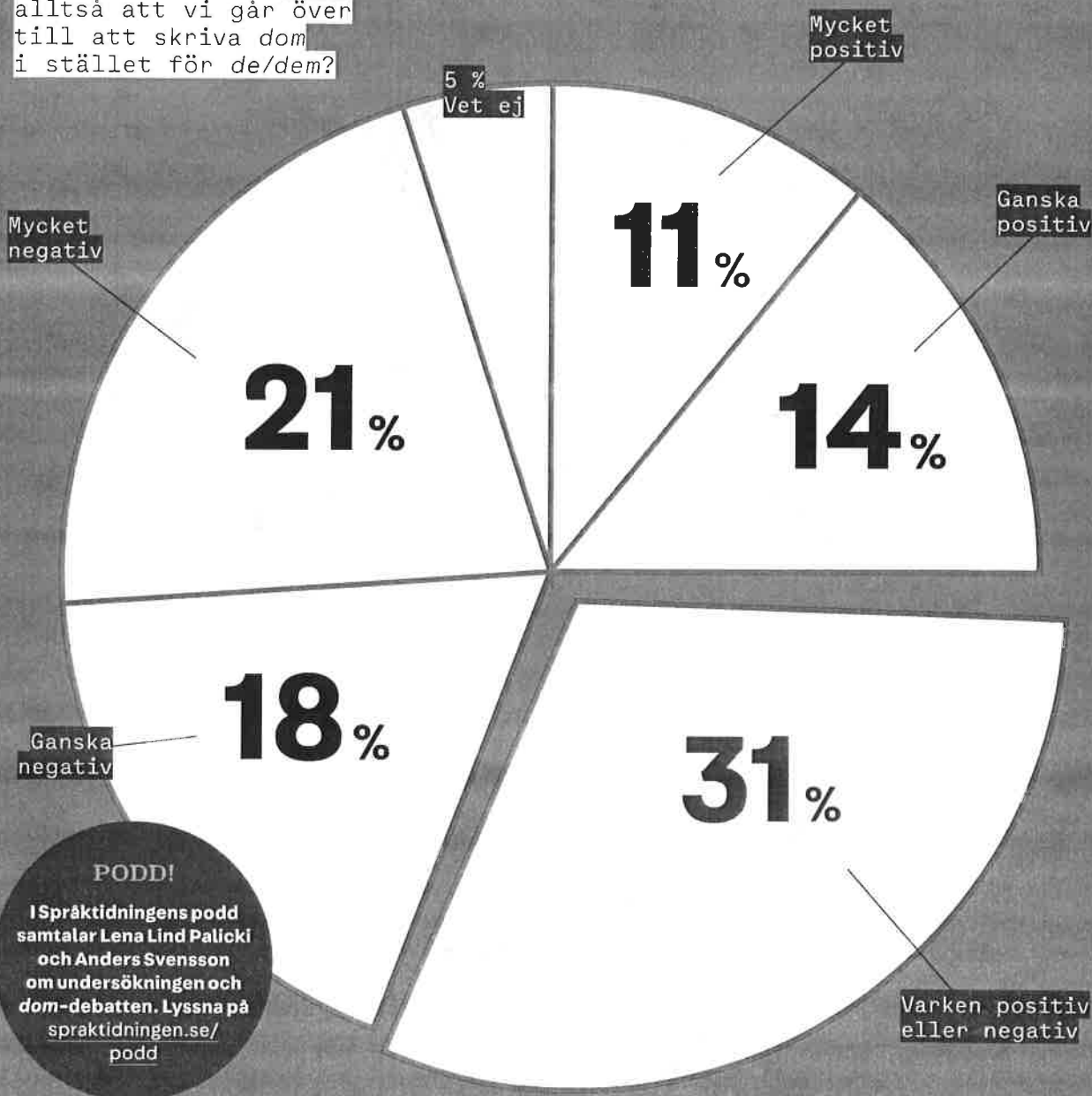
Glipan i dörren betydde inte att han gillade utvecklingen. I en språkspalt i Svenska Dagbladet 1975 skrev Erik Wellander att en övergång till *dom* i skriften kunde jämföras med andra förenklingsav →

Så tycker svenskarna om en *dom*-reform

Undersökningen har utförts av Novus på uppdrag av Språktidningen. Den bygger på 1 030 intervjuer med ett riksrepresentativt urval av den vuxna befolkningen. Intervjuerna gjordes 25–31 maj 2022. 56 procent av dom tillfrågade deltog i undersökningen.

FRÅGA: Hur ställer du dig till en *dom*-reform i svenska språket, alltså att vi går över till att skriva *dom* i stället för *de/dem*?

PODD!

I Språktidningens podd samtalar Lena Lind Palicki och Anders Svensson om undersökningen och *dom*-debatten. Lyssna på spraktidningen.se/podd

svenskans grammatik: "Detta kan betraktas som ett framsteg". Det var dock uppenbart att han inte gjorde den tolkningen själv. Samma år rasade han i en annan språkspalt mot en annons där Televerket använde *dom*: "Ynkedom måste man väl kalla det."

I DEBATTEN FANNS

två tydliga huvudlinjer. Bland motståndarna till en reform fanns Svenska språknämnden. I 1975 års upplaga av *Skrivregler* beskrevs *de* och *dem* som neutrala och vårdade former. Att skriva *dom* kunde göra att läsaren fokuserade mer på formen än på innehållet. Dessutom hävdade nämnden att *de* och *dem* gjorde uttalet valfritt – medan *dom* skulle påverka människor att säga just så.

Ett annat vanligt argument var att en övergång till *dom* skulle innebära ett stort ingrepp i skriftbilden, vilket skulle bidra till att äldre texter kändes föråldrade. *De* och *dem* pekades därutöver ut som ett verktyg för att upprätthålla språkgemenskapen med danskan och norskan. Flera debattörer påpekade dessutom att *dom* kunde bli svårtolkat i skrift. I en sats som "dom såg Elsa" var det oklart vem som såg vem – ett problem som eliminerades genom att skriva "de såg Elsa" eller "dem såg Elsa".

På ja-sidan var det många debattörer som poängterade att ett skifte till *dom* hade pedagogiska fördelar. Utan stöd i talet skulle *de* och *dem* bli allt svårare att lära in. Eftersom allt färre använde något annat uttal än *dom* var det heller inte funktionellt

att bevara distinktionen i skriften. Tidigare reformer av liknande slag, som när verbens pluralformer försvann och *finjo* blev *fick*, hade inte gjort språket mindre tydligt eller vårdat. Och om vi klarade oss utan missförstånd

alls ej klart att just vi journalister skulle ha särskild rätt – eller anledning – att uniformera språket." Det var uppenbart att medierna sneglade på språkvården som förhöll sig skeptisk eller avvaktande. Och när medierna inte tog

"Vissa ansåg till och med att skriftens *de* och *dem* stred mot den inre grammatiken"

med bara *dom* i talet skulle eventuella tvetydigheter även kunna hanteras i skriften.

Vissa ansåg till och med att skriftens *de* och *dem* stred mot den inre grammatiken. Argumentet var att en skillnad som en modersmålstalare behövde nöta in på samma sätt som ett främmande språk borde överges eftersom den ökade avståndet mellan det naturliga talet och den inlärdas skriften.

Språkforskaren Peter Casirer hoppades att journalistkåren skulle avgöra frågan och åstadkomma ett genombrott på bred front. I facktidningen *Journalisten* uppmanade han i 1981 års sista nummer pressen att slopa *de* och *dem*: "Börja skriva *dom* från första januari, alla journalister!"

Men förslaget fick inte gehör. Ingemar Björkstén, kulturchef på Svenska Dagbladet – en tidning som traditionellt haft en konservativ syn på mediaspråket, avfärdade idén med att det inte var pressens sak att driva fram språkförändringar: "Dessutom är det

ställning för en reform kunde språkvårdens attityd i sin tur stegvis bli mer kategoriskt avvisande.

I språkvårdshistoriken *Tradis och funkis* från 2003 analyserade professor Ulf Teleman debatten. Hans slutsats var att Svenska språknämndens motstånd kan ha varit avgörande för utgången när debatten stod och vägde. Många lärare var beredda att förorda *dom* i undervisningen men fick aldrig det nödvändiga klartecknet från språkvården. För få auktoriteter ställde sig bakom ett skifte – och i en alltmer polariserad debatt fastslog Svenska språknämnden 1985 att en övergång i skriften bara kunde bli aktuell om *dom* blev "normalformen hos majoriteten av språkbrukarna".

Förändringsvägen kom av sig. Samtidigt som andra talspråksformer, som *läggs*, *sa* och *ska*, blev betydligt vanligare i tidningarna minskade användningen av *dom*. På 1990-talet hade *dom* åter blivit sällsynt i pressen. Den dörr →

som bland annat Erik Wellander – om än motvilligt – hade gläntat på slogs igen när språkvården fortsatte hävda att *dom* endast var lämpligt i ledig eller talspråkshärmande stil.

FRÅGAN DOG INTE med Svenska språknämndens ställningstagande. Under *dom* följande årtiondena diskuterades en *dom*-reform då och då utan att ge upphov till någon bredare debatt. Olle Josephson, professor i nordiska språk vid Stockholms universitet och dåvarande chef för Svenska språknämnden, lanserade 2005 ett radikalt förslag. I stället för en övergång till enhets-*dom* förespråkade han enhets-*de*, där *de* skulle användas genomgående, som i *jag träffade de*.

Olle Josephson hade flera argument. Steget från *de* och *dem* till enbart *de* var inte lika långt som steget till enbart *dom*. Enhets-*de* skulle bidra till att äldre texter inte kändes föråldrade. Eftersom *de* var så mycket vanligare än *dem* skulle det ganska sällan bli fel. I en språkspalt i Svenska Dagbladet 2010 var han optimistisk: "Men om någon generation skriver vi nog *de* och inget annat."

I dag är Olle Josephson fortfarande positiv till idén. Men han tror inte längre att den kommer att bli verklighet.

– *Dom* två läger som har intagit sina positioner i debatten är *de* och *dem* kontra *dom*. Det gör motsättningen tydligare och enhets-*de* var ju en språkvårdarkompromiss. Det måttliga genomslaget för den idén visar att språkvårdarna inte alltid har så stor makt över normen, säger han.

7%

av svenskarna tycker enligt Novus att fel på *de* och *dem* är det mest irriterande språkfelet. Det är nästan dubbelt så vanligt att studenter stör sig på sådana misstag jämfört med pensionärer. Bland personer som har studerat på universitet är det 14 procent som listar felaktiga *de* och *dem* som mest irriterande jämfört med 2 procent av svenskar som har grundskola som högsta utbildning.

NÄSTA GÅNG diskussionen blossar upp är det Henrik Birkebo, svensk- och engelsklärare på en gymnasieskola i Trollhättan, som 2016 tänder elden genom en debattartikel i Svenska Dagbladet. Han skriver att allt fler elever har svårt att skilja på *de* och *dem* trots att lärare ägnar mycket tid åt detta i undervisningen – och att den pragmatiska lösningen är enhets-*dom*: "Lärare på högskolan berättar om hur *de* möter studenter som inför *dem* uttrycker sin vilshenhet när det gäller detta, och jag förstår vad *de* menar. Eleverna kommer ju ifrån oss."

Brandfacklan är på flera sätt typisk för debatten. Henrik Birkebo utgår från en språkriktighetsfråga som är svår att lära ut i skolan. Och han pläderar för *dom* utan att skriva så själv.

Men det är enligt Susanna Karlssons och Lena Lind Palickis forskning också en debatt som på flera sätt skiljer

sig från diskussionerna på 1970- och 80-talen. Debatten förs i större utsträckning av ledarskribenter, krönikörer och journalister som oftare har utgångspunkten att elevernas svårigheter beror på sämre undervisning i skolan, allmän språklig förflackning och nedvärdering av kunskap. För vissa debattörer är det i sin tur ett tecken på ett större samhälleligt misslyckande. Somliga stämplar elever som har svårt med *de* och *dem* som både lata och nonchalanta. Andra befarar att nyanser i språket går förlorade med ett skifte till *dom*.

Språkvetarna som hörs i debatten åberopar fler vetenskapliga argument och är mer positivt inställda. *Dom* efterlyser också auktoriteter som ställer sig på barrikaderna för en reform. Med ett undantag – Olle Josephson som lever som han lär och använder enhets-*de* – håller dock debattörerna fast vid *de* och *dem* i det egna skriftspråket.

Även språkbruket har förändrats sedan 1980-talets debatt. *Dom* har fortsatt att vinna mark i talspråket. Också i finlandssvenskan är nu *di* på tillbakagång efter att länge ha varit ett utbrett uttal. I 2016 års debatt lyfts det fram som ett ytterligare skäl för en reform. Det är helt enkelt färre som skulle behöva skriva *dom* trots att det inte är det egna uttalet.

I DEBATTEN SIPPRAR

dessutom irritation in som en faktor. **I synnerhet felaktiga *dem*, som i nu kommer *dem*, är ett växande störningsmoment.** Det inslaget i debatten gör att den ibland hamnar ganska

långt ifrån frågan om vilken form som är lämpligast ur ett långsiktigt språkvårdsperspektiv.

– På 1970-talet fanns en rörelse mot att skriva som man talar. Den strömningen var mycket mer positiv och handlade om att vi kunde ha en progressiv språksyn. Man diskuterade inte *de*, *dem* och *dom* i skolan utifrån att barn skulle vara för dumma eller för lata för att lära sig, men i debatten i dag läggs en stor del av skulden på barns vilja och förmåga att lära sig, säger Susanna Karlsson.

Gemensamt för bägge debatterna är att det är skribenter som själva behärskar distinktionen mellan *de* och *dem* som deltar. I diskussionen uttalar *dom* sig om andra människors språkbruk.

– Det är många som försvaret ett kulturellt kapital som *dom* har erövat. *De* och *dem* blir som ett kvitto på detta och blir en symbol för ett välnormerat och vårdat språk. Debattörerna talar om normen med *de* och *dem* som det goda språket och förstärker därmed idén om att det här kulturella kapitalet är värt att eröva, säger Susanna Karlsson.

I VÅRAS KASTADE Henrik Birkebo in en ny brandfackla i debatten genom en artikel i Expressen. Han argumenterade på nytt för att *dom* ska "avstigmatiseras och i stället få släppas in i finrummet och användas i skrift". Om *dom* fungerade såväl i formellt talspråk som i vardaglig skrift såg han inga skäl till fortsatt bannlysning av *dom* i "finare" texter: "Är detta rimligt? Jag tycker inte det."

Olle Josephson känner igen argumenten i årets debatt från 2016. I ena lägret fanns opinionsbildare och journalister som i regel motsatte sig en reform. Bland språkvetarna i andra lägret var tongångarna mer positiva. Men det fanns en vik-

Även Susanna Karlsson har noterat att några debattörer nu både förespråkar och använder *dom*. Dessa skribenter har en position som innebär att *dom* i offentliga sammanhang kan göra avsteg från språkliga riktlinjer som

"Insikten bland experterna om att vi förr eller senare bör gå över till *dom* har djupnat"

tig skillnad. I våras var det flera av debattörerna som inte bara förordade *dom* – utan dessutom började skriva så själva:

– En del auktoriteter som du själv och Lena Lind Palicki har tagit ställning på ett tydligare sätt. Det verkar som att insikten bland experterna om att vi förr eller senare bör gå över till *dom* har djupnat. Det finns också större konsensus bland språkvetare om att en reform behövs. Där kan man urskilja ett aktivistläger som nu skriver *dom*, säger han.

Lena Lind Palicki deklarerade tidigare i år i en språkspalt i Svenska Dagbladet att hon skulle gå över till *dom*. Det var många kollegor på Stockholms universitet som berömde initiativet. Men betydligt färre var beredda att börja skriva på samma sätt.

– Många kollegor håller med mig i sak om att en *dom*-reform är oundviklig och att det är den vägen vi måste gå. Men *dom* kan av olika skäl tycka att det är jobbigt att skriva *dom* eller att det ser fullt ut, berättar hon.

finns på exempelvis tidningsredaktioner och myndigheter.

– Det är auktoriteter som har visat att *dom* kan hantera normen och har erövat det kulturella kapitalet, men som har en sådan ställning att *dom* kan välja att avstå. Det är ett privilegium i sig, säger Susanna Karlsson.

Olle Josephson tror att sådana ställningstaganden på längre sikt har större effekt än att göra tummen upp för *dom* i debatten men ändå hålla fast vid att skriva *de* och *dem*.

– Om man ser personer vars språkbruk man respekterar skriva *dom* så öppnar det små luckor i befästningarna mer än debattinlägg. Det betyder att lite större grupper kommer att våga följa efter. Men det handlar ju aldrig om att göra helt om på en sekund utan det här kommer att ta tid, säger han.

Kanske kan även språkbruket i sociala medier – där *dom* är mycket vanligt – bidra till att bereda väg för en reform. I återgivet talspråk är det redan många redaktioner som accepterar *dom*. Och →

i takt med att sociala medier allt oftare används som nyhetskällor smyger *dom* in i finrumstexterna när journalister citerar ur inlägg.

– Det kan hjälpa till för synligheten. När man i tidningen citerar rakt av och okommen-

ligt många enskilda går över till att skriva *dom* så kommer också redaktioner och andra att ändra sina riktlinjer, säger Lena Lind Palicki.

– Vi befinner oss väldigt tidigt på utvecklingskurvan. Idén om att skolorna ska gå

som har skolats in i att använda *de* och *dem* fortsätter troligen att skriva så livet ut. Två olika system – *de* och *dem* respektive *dom* – kommer att existera samtidigt. Men under en övergångsperiod kan *dom* kännas lika ovanligt i formella texter som *hen* gjorde för vissa före genombrottet.

– Att skriva *dom* kan sticka i ögonen och se vardagligt ut men det är aldrig fel, säger Lena Lind Palicki.

"Att skriva *dom* kan sticka i ögonen och se vardagligt ut men det är aldrig fel"

terat så legitimerar det ett bruk av *dom*, säger Susanna Karlsson.

Lena Lind Palicki ser likheter med genombrottet för det könsneutrala pronomenet *hen*. Bland språkvetare hade det diskuterats till och från ända sedan 1950-talet. Men det var först 2010 som det blev en större allmän debatt om *hen*.

– Det hade använts av många under väldigt lång tid men lite mer i periferin. När det kom in i finrummet sneglade alla på varandra: "Om *dom* gör det, då kan vi också använda det."

ALLA TRE ÄR överens om att dagens situation kommer att förändras och att en *dom*-reform är på väg. Men *dom* är också överens om att det kommer att ta ytterligare ett par årtionden innan det sker en bredare övergång.

– Språkförändring går till så att någon börjar och andra följer med. Men för att en viss förändring ska ske så måste bruket av den formen vara tillräckligt utbredd. När tillräck-

först är inte realistisk, utan skolorna måste lära ut den rådande normen. Men om myndigheter, stora dagstidningar och andra som står bakom texter med stor auktoritet börjar tillåta valfrihet och vi får se *dom* i fler texter med hög prestige så öppnar det dörren för skolan, säger Olle Josephson.

– Om några årtionden tror jag att det här har blivit mycket mer av en stilfråga som man själv får ta ställning till. I *dom* mest konservativa texterna, som lagtexter, kommer det fortfarande att vara *de* och *dem*. Men vi kommer att få se *dom* i betydligt fler texttyper. Den här variationen är inte ett problem utan den ger en potential för en hög grad av nyans i språket, säger Susanna Karlsson.

Den här typen av förändringar går långsamt. Även om *dom* knackar på dörren till finrummet kan det dröja ett tag innan den öppnas på vid gavel. Och en öppen dörr innebär inte att *de* och *dem* försvinner ur språket. Många skribenter

EN ÅTERGÅNG TILL *de* och *dem* i talspråket för att ge stöd åt distinktionen i skrift förefaller i dag helt osannolikt. Och idén om enhets-*de* fick aldrig genomslag. Ett annat alternativ som förs fram ibland är att behålla *de* och *dem* men att slopa distinktionen.

– Det är en väg framåt men jag tycker att den är sämre. Då måste vi acceptera att det är stor variation och öppna upp för att bruket av *de* och *dem* inte ska följa några bestämda grammatiska regler. I praktiken är det så det ser ut i många människors språk i dag, säger Lena Lind Palicki.

Ett annat sätt är att ägna ännu mer tid åt *de* och *dom* i undervisningen. Då är frågan om den distinktionen är så viktig att andra områden ska strykas ur kursplanerna.

– Det är så klart inte omöjligt att lära ut den här distinktionen i skolan, men då ska man vara medveten om att man måste ta bort något annat i svenskundervisningen. Och någonstans kommer man till en gräns där det faktiskt blir orimligt.

Anders Svensson är chefredaktör på Språktidningen.